

зоровим уявленням, а влада центрального рівня подібно фокуснику, з одного боку ніби і дає можливості для отримання додаткових ресурсів, а з іншої сторони їх відбирає.

Практика є мірилом адекватності фінансової децентралізації, а ефективність кроків влади перевіряється в процесі реального здійснення реформ. Аналіз свідчить, що у фінансовій децентралізації допущені не технічні, а серйозні системні помилки та прорахунки. Нам не хотілося б думати, що ці дисфункції зроблені кимось свідомо з метою проведення економічного опортунізму, проте, очевидно, що економічна поведінка агентів ринку буде прийнятною лише тоді, коли вона буде підкріплена реальними мотивами. Нині ж факти свідчать,

про бажання державної влади здійснити широкомасштабне об'єднання сільських та / або селищних громад.

Отож, нестійкість бюджетної децентралізації обумовлена, на нашу думку, тим, що влада здійснила банальний перерозподіл фінансовий ресурсів, тоді як мотивація бізнесу суттєво не зросла. Водночас зрозуміло, що одним з головних завдань влади є покращення життя соціуму, а це, в свою чергу, можливо лише при умові створення ефективної та динамічної економіки. Натомість життя показує, якщо не зупинити негативні тенденції реформування бюджетної системи, то фінансовий стан сільських територій в найближчий час стане ще складнішим.

Література

1. Офіційний сайт Сумської ОДА : "Фінансова децентралізація сприяє наповненню місцевих бюджетів" від 23.07.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://sm.gov.ua/ru/2012-02-03-07-53-57/9192-finansova-detsentralizatsiya-spryuaye-napovnennyu-mistsevykh-byudzhetiv.html>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України : "Інфографіка: фінансова децентралізація" від 18.02.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=409155&cat_id=397854.
3. Офіційний портал органів виконавчої влади в Україні (Прес-служба Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства) : "Фінансова децентралізація має вирішити проблему постійного браку коштів на рівні місцевих бюджетів", – експерт"" від 03.02.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish-/article?art_id=247923326.
4. Україна. Закони. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи : Закон... від 28.12.2014 р. № 71-VIII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/71-19>.
5. Основы теории государства и права. Советское государственное и административное право : учеб. пособие для студентов ист. фак. пед. ин-тов / ред. А. В. Мицкевич, Н. Я. Соколов, И. В. Гранкин и др. ; – М. : Просвещение, 1984. – 224 с.

УДК 330.34

СИНЕРГЕТИЧНІ ЕФЕКТИ ЯК ЧИННИКИ ТА ОПТИМІЗАЦІЙНІ КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

Свентух А. О. – к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Кризові умови сьогодення все гостріше ставлять питання щодо перспектив розвитку вітчизняної економіки. Глобальні трансформації та розширення ринків з однієї сторони супроводжуються процесами падіння попиту як на міжнародному, так і на місцевому рівнях з іншої. В таких умовах логічними є підвищені вимоги до економічних систем з позиції забезпечення їх виживання, функціонування та розвитку.

В літературі часто можна зустріти визначення стосовно того, що перспективними в довгостроковому періоді стануть інновації, в т. ч. і в управлінні. Частина цих інновацій пов'язується з можливістю отримання синергетичних ефектів. Логічно постає питання щодо сутності такого ефекту. Наведені науковцями твердження [1-3] зводяться до того, що синергетичний ефект – це додатковий

результат, отриманий від тісної злагодженої взаємодії окремих елементів системи. При цьому без будь-яких доведень іноді згадують про те, що він може бути позитивним чи негативним. А отже постає питання щодо уточнення сутності і природи синергетичних ефектів, принаймні на рівні суб'єктів господарювання.

Зазначені науковцями визначення зосереджуються на тому, що синергетичні ефекти виникають як наслідок узгодженої дії певної сукупності елементів. Тобто принциповим для їх формування є наявність елементів, зв'язку між ними та механізмів узгодження організаційної чи самоорганізаційної природи. По суті це означає наявність системи, а отже і висновок про те, що синергетичні ефекти можливі тільки у системі. І якщо розглядати безпосередньо соціально-економічну систему, особливістю якої є наявність цілі у якості іманентної складової, то виникає логічне питання про взаємозв'язок мети формування чи трансформації системи та її синергетичних ефектів.

Створення і трансформування організації завжди орієнтоване на отримання ефектів, які неможливо отримати за іншої форми організації діяльності. З-поміж них зазвичай можна зустріти зниження витрат, збільшення вигод або отримання в процесі трансформації чи створення системи ефектів принципово відмінної природи. А серед видів синергетичного ефекту [2, с. 9] можна зустріти додаткові знижки, зниження витрат, зростання виручки і навіть монополні прибутки. Також часто згадують виробничу пам'ять, удосконалення взаємодії, розуміння "з півслова", приріст рівня корпоративної культури, і приріст рівня задоволеності потреб реципієнтів і т. ін.

При детальнішому аналізі можна помітити, що спектр чинників формування економічної системи і спектр синергетичних ефектів, описаних в літературі, перетинаються. Причому настільки сильно, що логічно зробити висновок про те, що синергетичні ефекти і є метою формування системи. Водночас наступним наслідком детального аналізу буде висновок про достатньо широкий перелік чинників та ефектів, а також відсутність певної

універсальної складової, притаманної всім без виключення економічним системам.

Логічно зосередити увагу на пошуку більш універсальної категорії, притаманної системі і не притаманної жодному з елементів системи, яка б при цьому об'єднувала всі вказані раніше орієнтири. Такою категорією для підприємства як економічної системи є прибуток. У будь-якого елемента системи, який існує за межами цієї системи прибутку не може бути в принципі. Якщо розглядати кожен окремих елемент підприємства то результатом його роботи є по суті компенсація витрачених ресурсів.

Прибуток як синергетичний ефект цікавий тим, що він є найбільш явним, а тому зручним як для використання у розрахунках, так і у якості одного з критеріїв оптимізації. Розвиненість методологічної бази дає можливість формування відповідного управлінського інструментарію та інструментарію. Проте зручність ще не свідчить про адекватність. Так, звісно, прибуток теоретично можна розглядати як зручний критерій для оптимізації з позиції того, що він виражається конкретним числовим значенням, що полегшує розрахункові операції. Більше того це по суті єдиний ефект, який підлягає грошовому виміру та обліку.

Водночас адекватність вибору прибутку у якості оптимізаційного параметру в управлінні підприємством підлягає сумніву, оскільки прагнення до максимізації прибутку компанії апіорі є шляхом до втрати фінансової стійкості організації та занепаду. Не секрет, що найбільш стійкі компанії не є найбільш прибутковими, а найбільш прибуткові не є найстійкішими. Більше того, деякі науковці, зокрема Г. Б. Клейнер [4], в своїх працях доводять на конкретних прикладах, що підприємства, орієнтовані виключно на максимізацію прибутку, можуть розраховувати на певний рівень ефективності в тільки в короткостроковому періоді. А довгостроковій перспективі внутрішні дисфункції можуть зруйнувати їх.

Є ще ряд аспектів, які вказують, що прибуток чи прибутковість як показник має ряд проблем для використання у якості ключового цільового параметру функціонування системи. Зокрема

визначення прибутку чи прибутковості у якості цілі організації по суті повинне нівелювати різницю між способами його отримання. А реально вона існує, оскільки ідеального прикладу відтоку капіталу з менш прибуткової галузі в більш прибуткову в природі не існує внаслідок дії цілого спектру інших факторів. З іншої сторони визнання прибутку у якості цільового показника ставить під загрозу відносини зі споживачами, оскільки методи максимізації прибутку не завжди відповідають їх інтересам.

В такому випадку логічно було б згадати про той факт, що історично основною властивістю економічної системи вважалась можливість створення прибутку, а отже і її функціонування зводилось переважно до використання цієї властивості. Розуміння

такої закономірності значно спрощує сприйняття поширеної практики управління підприємством на основі максимізації прибутку, а також усвідомлення обмеженості такого підходу. Враховуючи той факт, що реальних властивостей економічної системи безліч, основною задачею сучасних наукових досліджень повинен бути пошук можливостей визначення та споживання цих властивостей. Усвідомлення цього дає поштовх до пошуку нових підходів щодо трактування цілей економічної діяльності. Більше того, з огляду на зазначене, принциповими аспектами подальших наукових досліджень повинні стати вивчення природи формування синергетичних ефектів та розробка методологічних підходів щодо їх оцінювання та використання у якості критерії оптимізації управління.

Література

1. Чернецька О. В. Сутність та значення синергетичного ефекту в системі управління на підприємстві / О. В. Чернецька // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – №2. – С. 762-765
2. Водянка Л. Д. Синергетичний ефект у діяльності підприємств: класифікація та підходи до оцінювання / Л. Д. Водянка, І. В. Яскал // Вісник Хмельницького національного університету. Т. 1. – 2012. – №3. – С. 7-12
3. Підвальна О.Г. Синергійний ефект в менеджменті / О. Г. Підвальна, Н. О. Козяр // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2013. – № 3 [Електронний ре- сурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1865>.
4. Клейнер Г.Б. Эволюция институциональных систем / Г. Б. Клейнер. – ЦЭМИ РАН. – М.: Наука, 2004. – 240с.

УДК 336(330.3)

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЇЇ ОЗНАКИ

Присяжнюк С. В. – к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Сучасний економічний стан в Україні характеризується загальною фінансовою нестабільністю на фоні періодичної політичної та соціальної напруженості, інфляцією, що прискорюється, циклічними фазами спаду в галузях економіки. В таких умовах результати діяльності будь-якого підприємства мають суттєві коливання під впливом численних факторів. У зв'язку з цим підвищується залежність життєздатності підприємства від своєчасного та адекватного реагування на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища.

Найбільш серйозним наслідком фінансової кризи на підприємствах є їх

банкрутство – явище притаманне сучасній економіці України. Воно супроводжується посиленням соціально-економічних проблем в суспільстві. Тому важливе значення має впровадження на підприємствах антикризової системи, спрямованої на своєчасне розпізнавання загрози банкрутства з метою його попередження.

Розгляд проблеми фінансової кризи на підприємстві займає належне місце у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників: Бланка І.О., Василенко В.О., Крамаренко Г.О., Лігоненко Л.О., Поддєрьогіна А.М., Терещенко О.О., Чумаченко М.Г., Александрова Г.А., Аренса Е., Беляєва С. Г.,